

Οι γονείς των παιδιών με ΥΛΑ και Άσπεργκερ όπου και αν έχω βρεθεί αναζητούν αδέλφια γνωσμένα ή ένα εκπαιδευτικό μοντέλο που δεν θα εστιάζει στο γνωσιακό αλλά στο γνωσιακό αλλά στο επικοινωνιακό κομμάτι, καθώς έχουν μεγάλη αγωνία να δουν τα παιδιά τους να αναπτύξουν κοινωνικές δεξιότητες που θα τα βοηθήσουν να ενταχθούν ευκολότερα στο κοινωνικό σύνολο και να δημιουργήσουν φίλεις.

Άσπεργκερ όπου και αν έχω βρεθεί αναζητούν απεγνωσμένα ένα εκπαιδευτικό μοντέλο που δεν θα εστιάζει στο γνωσιακό αλλά στο επικοινωνιακό κομμάτι, καθώς έχουν μεγάλη αγωνία να δουν τα παιδιά τους να αναπτύξουν κοινωνικές δεξιότητες που θα τα βοηθήσουν να ενταχθούν ευκολότερα στο κοινωνικό σύνολο και να δημιουργήσουν φίλεις.

Απ' την άλλη μεριά, πολλοί επαγγελματίες στο χώρο του αυτισμού, ειδικά οι νεότεροι φαίνεται να αναζητούν νέους τρόπους και ιδέες να προσεγγίσουν αυτά τα παιδιά, που δεν θα έχουν τον ψυχαναγκαστικό χαρακτήρα που χαρακτηρίζει πολλά από τα υπάρχοντα εκπαιδευτικά μοντέλα.

6. Ποιες είναι οι δεξιότητες που δουλεύονται και βελτιώνονται μέσα από αυτό;

Στόχος του προγράμματος δεν είναι τα παιδιά να μάθουν μηχανικά κάποιες δεξιότητες αλλά να μάθουν να παρατηρούν το περιβάλλον και να ψάχνουν τις λύσεις μέσα σε αυτό. Με άλλα λόγια, στόχος είναι η ανάπτυξη της δυναμικής νοημοσύνης που θα τους βοηθήσει ΟΧΙ να μάθουν παπαγαλία κάποιους κανόνες συμπεριφοράς αλλά να μάθουν να βρίσκουν μόνοι τους ποια συμπεριφορά αρμόζει στην κάθε περίπτωση. Παραδείγματος χάριν, στη χώρα των δράκων είναι προσβολή να κοιτάς στα μάτια, ενώ στη χώρα των δεινοσαύρων είναι προσβολή να μην κοιτάς. Οι κανόνες αυτοί δεν

Στόχος του προγράμματος δεν είναι τα παιδιά να μάθουν μηχανικά κάθως δεξιότητες αλλά να μάθουν να παρατηρούν το περιβάλλον και να ψάχνουν τις λύσεις μέσα σε αυτό.

δίνονται στα παιδιά, αλλά καθώς ταξιδεύουν από τη μια φανταστική χώρα στην άλλη καλούνται να τους ανακαλύψουν για να επιβιώσουν. Δεξιότητες όπως η θεωρία του νου, η βλεμματική επαφή, η κοινωνική αλληλεπίδραση με τους συνομηλίκους, η κατανόηση και έκφραση των συναισθημάτων, η λεκτική και μη λεκτική επικοινωνία, το συμβολικό παιχνίδι, δουλεύονται συνεχώς μέσα στις ομάδες.

7. Είναι δυνατόν να αναπτυχθεί η συναισθηματική νοημοσύνη σε ένα άτομο με αυτισμό μέσα από αυτήν τη μέθοδο; Και πώς μπορεί αυτή να εκφραστεί στην καθημερινότητα;

Τα άτομα με αυτισμό συχνά παρεξηγούνται από τους γύρω τους, δίνοντας πολλές φορές την εντύπωση ότι δεν συμμερίζονται τα συναισθήματα των άλλων, καθώς συχνά συνεπαρμένα από ιστορίες που διαδραματίζονται μέσα στο μυαλό τους μπορεί να μην αντιληφθούν τη συναισθηματική τους κατάσταση και να πουν κάτι ανάρμοστο και καμιά φορά προσβλητικό. Το αν η «ανάρμωση» με τα στερεοτυπικά δεδομένα συμπεριφορά τους είναι αποτέλεσμα της δυσκολίας τους να κατανοήσουν τα συναισθήματα των άλλων ή απλώς μια δυσκολία στο να μπορέσουν να ανταποκριθούν σε αυτά, είναι ένα αμφιλεγόμενο ζήτημα. Όπως όμως και να έχει το πράγμα, το ΓΣΔ στοχεύει να δώσει στα παιδιά με ΥΛΑ και Άσπεργκερ τη δυνατότητα μέσα στο πλαίσιο των θεατρικών αυτών δράσεων να έρθουν σε επαφή με διάφορους χαρακτήρες, ο καθένας από τους οποίους βρίσκεται σε άλλη συναισθηματική κατάσταση, να α-

ναγνωρίσουν τα διαφορετικά συναισθήματα και να ανταποκριθούν με τέτοιο τρόπο, έτσι ώστε να φτάσουν στο στόχο τους. Έτσι λοιπόν, αυτή η παρατήρηση τους γίνεται συνήθεια που μεταφέρεται και στην καθημερινότητά τους.

8. Ποια είναι τα αποτελέσματα που προκύπτουν από τη διδακτορική σας μελέτη ότι έχει η συγκεκριμένη μέθοδος;

Τα αποτελέσματα της εφαρμογής του ΓΣΔ σε παιδιά με ΥΛΑ και σύνδρομο Asperger, έδειξαν σημαντική βελτίωση στην αυτοπεποίθηση και αυτοεκτίμηση των συμμετεχόντων, γενικότερη βελτίωση στην κοινωνική τους συμπεριφορά, μείωση στερεοτυπικών συμπεριφορών, καθώς επίσης και επίτευξη ειδικών στόχων για το κάθε μέλος όπως εξάλειψη φοβιών και άλλων δυσλειτουργικών συμπεριφορών.

9. Πώς μπορεί να συνδυαστεί με άλλες μεθοδολογίες που χρησιμοποιούνται για την εκπαίδευση και την κοινωνικοποίηση στα άτομα με αυτισμό;

Το ΓΣΔ μπορεί να συνδυαστεί με κάθε μεθοδολογία εκπαίδευσης που απευθύνεται σε παιδιά εντός και εκτός του φάσματος του αυτισμού. Πρόκειται για μια μεθοδολογία που μπορεί να βοηθήσει όλους τους εκπαιδευτικούς να κάνουν το μάθημα τους πιο ενδιαφέρον και διασκεδαστικό για τους μαθητές τους, καθώς η εκμάθηση της διδακτικής ύλης ή κάποιων συγκεκριμένων δεξιοτήτων δεν θα αποτελεί αυτοσκοπό για το παιδί

αλλά μέσο για την επίτευξη των στόχων του μέσα στην ιστορία. Παραδείγματος χάριν, μια άσκηση ενός εργοθεραπευτή για τη λεπτή κινητικότητα που μπορεί να είναι βαρετή για το παιδί, γίνεται αμέσως πιο ενδιαφέρουσα αν στο πλαίσιο ενός μαθήματος ΓΣΔ του δοθεί ως η μαγική κίνηση που θα υπνωτίσει τον κακό δράκο, για να μπορέσει ο ήρωας να του ξεφύγει.

10. Πώς μπορούν να δουλεутούν και να μειωθούν οι φοβίες και το εμμονικό στρες του αυτισμού μέσα από το γνωσιακό συμπεριφορικό δράμα;

Κάθε παιδί εντός ή εκτός του φάσματος του αυτισμού που έχει μια φοβία δεν έχει καμία επιθυμία να την ξεπεράσει, το μόνο που επιθυμεί είναι να την αποφύγει. Η επιθυμία να ξεπεραστεί η φοβία του ανήκει αποκλειστικά και μόνο στο γονιό, πράγμα το οποίο κάνει τη θεραπεία συχνά αδύνατη, λόγω της αντιδραστικής συμπεριφοράς. Τα ΓΣΔ στοχεύει κατ' αρχήν μέσα από μια ιστορία βασισμένη στα ενδιαφέροντα του φοβικού παιδιού να του δώσει ένα κίνητρο να θέλει να ξεπεράσει τη φοβία του και στη συνέχεια μέσα από μια αλληλουχία δοκιμασιών να του τονώσει την αυτοπεποίθηση, έτσι ώστε να νιώσει ότι μπορεί να αντιμετωπίσει τον φόβο του με επιτυχία. Παραδείγματος χάριν, ο εντεκάχρονος Kieran που από την ηλικία των 2 ετών αρνιόταν να μπει σε τουαλέτες που είχαν στεγνωτήρια χεριών και πάθαινε κρίσεις πανικού στο άκουσμα της λέξης, αποφάσισε να αντιμετωπίσει αυτή του τη φοβία, προκειμένου να σώσει τους φίλους του από τον τρομερό δράκο που έβγαζε φωτιές και ζεστό αέρα από το στόμα του (το στεγνωτήριο χεριών).

Όσον αφορά το εμμονικό στρες, πρόκειται για μια άλλη ιστορία που είναι συχνά αποτέλεσμα της δυσκολίας αυτών των παιδιών να κατανοήσουν τις σχέσεις δράσης / αντίδρασης, με αποτέλεσμα να νιώθουν συχνά αδυναμία να ελέγξουν ένα συνεχώς μεταβαλλόμενο περιβάλλον. Καθώς η έμφαση του ΓΣΔ είναι να τονώσει την αυτοπεποίθηση αυτών των παιδιών και να τα βοηθήσει βιωματικά να κατανοήσουν ότι μπορούν να επηρεάσουν το περιβάλλον τους με τη συμπεριφορά τους, η μείωση του στρες προκύπτει συχνά σαν φυσική συνέπεια της αύξησης της αυτοπεποίθησής τους.

11. Πόσο σημαντική πιστεύετε ότι είναι η τόνωση της αυτοπεποίθησης και της αυτοεκτίμησης των ατόμων με αυτισμό; Μπορούν να γίνουν το θεμέλιο για την ανάπτυξη και άλλων δεξιοτήτων επικοινωνίας;

Η ανάπτυξη της αυτοπεποίθησης και της αυτοεκτίμησης των παιδιών στο φάσμα του αυτισμού είναι ο πιο σημαντικός στόχος που θα έπρεπε να έχει κάθε εκπαιδευτικό πρόγραμμα, καθώς τα παιδιά αυτά λόγω των επικοινωνιακών δυσκολιών που αντιμετωπίζουν έχουν πολύ χαμηλή αυτοπεποίθηση και αυτοεκτίμηση. Το πρόβλημα δε εντείνεται στην εφηβεία, όπου η επικοινωνία μεταξύ των συνομηλίκων γίνεται όλο πιο απαιτητική και πολύπλοκη και τα παιδιά αυτά αρχίζουν να αντιλαμβάνονται τη διαφορετικότητά τους, με αποτέλεσμα να κλείνονται συχνά στον εαυτό τους, προκειμένου να αποφύγουν την απόρριψη των γύρω τους.

Το ΓΣΔ είναι μια καθαρά επικοινωνιακή δραστηριότητα ειδικά σχεδιασμένη, έτσι ώστε να τονώσει την αυτοπεποίθηση αυτών των παιδιών. Κάθε εμπόδιο που ξεπερνούν μέσα στη φανταστική ιστορία τους φέρνει ένα βήμα πιο κοντά στο στόχο τους και τους κάνει να αισθάνονται πιο δυνατοί να αντιμετωπίσουν το επόμενο. Καθώς η αυτοπεποίθησή τους για τις ικανότητες τους αυξάνεται και αρχίζουν να χαίρονται την επικοινωνία με τους άλλους είναι φυσικό να αυξάνεται και η επιθυμία τους να συμμετέχουν σε άλλες κοινωνικές δραστηριότητες, καθώς παύουν να βλέπουν την επικοινωνία σαν άλλη μία πηγή άγχους αλλά πηγή χαράς. Όσο περισσότερο δε κοινωνικοποιούνται, τόσο αυξάνονται οι ευκαιρίες να αναπτύξουν τις κοινωνικές τους δεξιότητες.

11. Αυτή η μέθοδος έχει ξεκινήσει και δουλεύεται και στην Ελλάδα;

Στην Ελλάδα, τα ομαδικά τμήματα θα αρχίσουν να λειτουργούν από τον Ιανουάριο του 2011 στο κέντρο Παλμός στην Αθήνα, ενώ τα εκπαιδευτικά σεμινάρια πάνω στο ΓΣΔ για επαγγελματίες και γονείς ξεκίνησαν να πραγματοποιούνται από τον Δεκέμβριο του 2010, στο κέντρο Ψυχοσύνθεση, στη Βάρη.

12. Πόσο δυνατό είναι να αποκτήσουν φίλιες μέσα από αυτήν τη μέθοδο τα άτομα με αυτισμό;

Επειδή τα μαθήματα είναι ομαδικά και είναι έτσι σχεδιασμένα, ώστε να απαιτούν τη συνεργασία των μελών της ομάδας, προκειμένου να ολοκληρωθεί η φανταστική ιστορία και οι ήρωες να φτάσουν στο στόχο τους, τα παιδιά μέσα από το ΓΣΔ σύντομα ανακαλύπτουν ότι διασκεδάζουν καλύτερα παίζοντας με άλλα παιδιά παρά μόνα τους. Πολύ συχνά λοιπόν δημιουργούνται φιλικές σχέσεις στην ομάδα, αλλά και εκτός, καθώς τη θετική τους αυτή εμπειρία και τις νέες δεξιότητες τα παιδιά μεταφέρουν συχνά στο σπίτι με τα αδέρφια τους ή στο σχολείο με τους συμμαθητές τους.

Πολύ σημαντικό είναι να δούμε από δω οδηγεί η εθιμοτυπική συμπεριφορά και τι ανάγκη του παιδιού εξυπηρετεί, έτσι ώστε να βρούμε μια εναλλακτική συμπεριφορά από αθεοσεκτική για να καλύψουμε αυτή του την ανάγκη.

13. Αυτή η μέθοδος γίνεται σε συνεργασία με τους γονείς ή με άλλους επαγγελματίες που ασχολούνται με τον αυτισμό;

Οι γονείς παίζουν καθοριστικό ρόλο, καθώς σε συνεργασία μαζί τους τίθενται οι στόχοι και παρακολουθείται η εξέλιξη του κάθε παιδιού. Επειδή πολλές φορές όμως οι δυσκολίες που αντιμετωπίζουν αυτά τα παιδιά πιθανόν να είναι πιο εμφανείς σε χώρους εκτός σπιτιού, αν υπάρχει δυνατότητα συνεργασίας με τους δασκάλους του σχολείου, ή άλλους ειδικούς που παρακολουθούν το παιδί είναι ιδανικό, έτσι ώστε να έχουμε μια πιο ολοκληρωμένη εικόνα όχι μόνο των δυσκολιών αλλά και της εξέλιξής του.

14. Στην Ελλάδα πού και με ποιον τρόπο θα μπορούσε κάποιος να προσφέρει αυτήν τη μέθοδο εξέλιξης κοινωνικών δεξιοτήτων στο παιδί του; Εσείς πλέον εργάζεστε στην Ελλάδα;

Από τον Ιανουάριο ξεκίνησαν τα ομαδικά τμήματα ΓΣΔ. Οι γονείς μπορούν να μπουν στην ιστοσελίδα μου www.cbdmethod.com για περισσότερες πληροφορίες και να δηλώσουν ότι ενδιαφέρονται είτε να μου

τηλεφωνήσουν για να κανονίσουμε μια συνάντηση γνωριμίας με το παιδί προκειμένου να αξιολογήσουμε κατά πόσο το ΓΣΔ ανταποκρίνεται στις ανάγκες του. Η συνάντηση αυτή κρατά μια ώρα περίπου και δεν έχει καμία οικονομική επιβάρυνση ή άλλη δέσμευση.

15. Πώς θα μπορούσε ένα παιδί που έχει προβληματικές συμπεριφορές (επιθετικότητα, προκλητική συμπεριφορά) να υποστηριχθεί από το γνωσιακό συμπεριφορικό δρόμο;

Συχνά η επιθετικότητα και η προκλητική συμπεριφορά είναι η αντίδραση αυτών των παιδιών σε ένα συνεχώς μεταβαλλόμενο περιβάλλον που νιώθουν ότι δεν ελέγχουν, καθώς αδυνατούν να κατανοήσουν τις σχέσεις δράσης αντίδρασης και πώς η δική τους «κακή» συμπεριφορά μπορεί να επηρεάσει τη συμπεριφορά των άλλων, με αποτέλεσμα να νιώθουν κάποιες φορές αδικημένοι ή ότι όλοι είναι εναντίον τους. Στόχος του ΓΣΔ είναι μέσα από τις φανταστικές ιστορίες να αρχίσουν να αντιλαμβάνονται τις σχέσεις δράση-αντίδρασης και να ανακαλύψουν πως πάντα έχουμε επιλογές και πως πιθανώς μια άλλη συμπεριφορά να έχει κάποιο άλλο αποτέλεσμα. Παραδείγματος χάριν, όταν αντιμλήσαμε στον αυθάδη γίγαντα που μας έκανε τον καμπούρο, εκείνος μας έκλεισε στη φυλακή, τι άλλο θα μπορούσαμε να κάνουμε; Μήπως αν τον κολακεύαμε και του προσφέρουμε μαγιοδότανα να κοιμηθεί... να καταφέρναμε να το σκάσουμε; Με άλλα λόγια, ο στόχος μας είναι να βοηθήσουμε αυτά τα παιδιά να καταλάβουν ότι δεν είναι έρμαια των περιστάσεων αλλά έχουν τη δύναμη να ελέγξουν και να αλλάξουν το περιβάλλον τους σύμφωνα με τις επιλογές τους. Επίσης, πολύ σημαντικό είναι να δούμε από πού πηγάζει η επιθετική συμπεριφορά και τι ανάγκη του παιδιού εξυπηρετεί, έτσι ώστε να βρούμε μια εναλλακτική συμπεριφορά πιο αποδεκτή για να καλύψουμε αυτή του την ανάγκη. Αν παραδείγματος χάριν το παιδί έχει την ανάγκη αυτής της εκτόνωσης μπορεί μέσα στην ιστορία να δημιουργήσουμε τις συνθήκες που μια τέτοια συμπεριφορά να είναι αναγκαία για την εξέλιξη της δράσης. Τα παιδιά πρέπει να φωνάξουν όσο πιο δυνατά και άγρια μπορούν για να φοβίσουν τον αυθάδη γίγαντα...